Streszczenie

Rozprawa jest analizą poetyki i źródeł zbioru eklog *Adolescentia* włoskiego karmelity Baptysty Mantuana (1447–1516) oraz ich interpretacji w kontekście renesansowej teorii i praktyki bukolicznej.

Rozprawa składa się z dziesięciu rozdziałów. W rozdziale I przedstawiona została przyjęta w pracy definicja bukoliki, metodologia oraz metody badawcze. W rozdziale II omówione zostało życie Baptysty Mantuana i jego twórczość. Przybliżony został zbiór *Adolescentia* (1498) – jego treść, historia kompozycji oraz recepcji. W rozdziale III przedstawiono teorię bukoliki od późnej starożytności po czasy Mantuana. Omówiono wzmianki teoretyczne w późnoantycznych komentarzach do *Eklog* Wergiliusza (Serwiusz oraz Donat), teorię bukoliki w średniowiecznych utworach krytycznoliterackich oraz wizję bukoliki wyłaniającą się z XV-wiecznych renesansowych komentarzy (w szczególności Cristofora Landina oraz Badiusa Ascensiusa). Omówiono teorię bukoliki według *De poetices liberii septem* Giulia Scaligera oraz dokonano rekonstrukcji wizji bukoliki Mantuana na bazie jego utworów o charakterze metaliterackim. W rozdziale IV przedstawiono twórczość bukoliczną od późnoantycznych zbiorów Kalpurniusza i Nemezjanusa po bukolikę wieku XV. W rozdziale tym zaproponowano także klasyfikację bukoliki quattrocenta w kontekście trzech kontinuów: alegoryczność–brak alegorii, realizm–idealizacja, dydaktyzm–brak dydaktyzmu. Ta klasyfikacja stała się podstawą do analizy *Adolescentia* jako renesansowego zbioru bukolicznego w kolejnym rozdziale (V). Omówiono tam imitację *Eklog* Wergiliusza przez Mantuana oraz wybrane emulacyjne tendencje w zbiorze poprzez analizę jego struktury, a także formy poszczególnych utworów w kontekście teorii bukolicznych *genera dicendi*. Przeanalizowano *Adolescentia* w kontekście trzech kontinuów. W rozdziale VI przedstawiono interpretację potrójnej wizji Arkadii w *Adolescentia*: raju utraconego, raju monastycznego oraz Arkadii niebiańskiej. Przeanalizowano tam świat przedstawiony *Adolescentia*: konstrukcję bukolicznej przestrzeni (*loci amoeni*/*loci horridi*), kult lokalności, postaci zamieszkujące Arkadię Mantuana oraz pasterską pieśń. Kolejne trzy rozdziały poświęcono trzem szerokim tradycjom gatunkowym, których obecność najwyraźniej zaznacza się w *Adolescentia*. Każdy z nich jest opatrzony został wstępem, w którym przedstawiono interakcje między bukoliką a konkretną tradycją gatunkową przed Mantuanem. W rozdziale VII omówiono obecność topiki i obrazowania elegijnego w bukolikach oraz ich moralną interpretację. W rozdziale VIII przeanalizowano obrazy i motywy zaczerpnięte z *Georgik* oraz ich funkcję w zbiorze. Rozdział IX poświęcono czterem tradycjom satyrycznym, po które sięgał Mantuanus: satyrze antycznej, średniowiecznej satyrze mizoginistycznej, „satyrze na wieśniaka" (*satira contro il villano*) oraz satyrze antykurialnej. W ostatnim rozdziale (X) omówiono małe formy literackie obecne w *Adolescentia*: ekfrazę, ludową powiastkę i bajkę, przysłowie, modlitwę i epigramat. Pracę kończy podsumowanie (Wnioski końcowe).

Słowa klucze: *Adolescentia*, Baptysta Spagnoli (Mantuanus), bukolika nowołacińska, teoria bukoliki, *aemulatio*, synkretyzm gatunkowy, pasterz, Arkadia

Elżbieta Górka

data sporządzenia 01.02.2024